

Kartläggning av målgruppens storlek och sammansättning

Syftet med kartläggningen är att samverkansparterna ska ha en gemensam bild av målgruppens storlek, sammansättning och behov.

Utifrån kartläggningen har samverkansaktörerna kommit överens om målsättningar för samverkan. Måluppfyllelsen ska följas upp. Den initiala kartläggningen blir då det föreläge utifrån vilket förändringar senare kan mätas.

Kartläggningen ska vara så heltäckande som möjligt. Kvantitativa data på följande områden redovisas:

- Unga som inte fullföljer gymnasiet
- Antal unga som kommunen har inom sitt aktivitetsansvar
- Antal unga som uppbär försörjningsstöd på grund av arbetslöshet
- Antal unga som finns registrerade hos Arbetsförmedlingen
- Antal unga som är deltidsarbetslösa
- Antal unga som inte står till arbetsmarknadens förfogande
- Unga som varken arbetar eller studerar
- Undersysselsatta unga

Kartläggningen ska också belysa skillnader i fråga om:

- Kön
- Ålder
- Funktionsnedsättning
- Födelseland
- Utbildningsnivå

Kvalitativa data om målgruppens behov och förutsättningar har samlats in genom intervjuer, dialogsamtal, workshop och tillvaratagande av kunskaper från forskning och annan erfarenhet. En kartläggning av den lokala målgruppens intresse för utbildningskontrakt är under genomförande och kommer att redovisas i ansökan.

Unga som inte fullföljer gymnasiet

Det är enligt mallen för överenskommelsen så viktiga indikatorer som ska belysas:

- Ungdomar som inte är behöriga att söka till gymnasiet.
- Ungdomar som inte fullföljer sin utbildning inom 3 år.

Man kan återuppta avbrutna gymnasiestudier i gymnasieskolan innan man fyller 20 år. Från hösten det år man fyller 20 år kan man under vissa omständigheter söka in på Komvux för att studera antingen på grundläggande nivå eller på gymnasial nivå.

Alla ungdomar som har avslutat grundskolan eller grundsärskolan har rätt till en gymnasieutbildning. Gymnasieskolan består av Gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

Gymnasieskolan i sin tur består av olika typer av program:

- 18 nationella treåriga program (varav 12 är yrkesprogram och 6 är högskoleförberedande program) med följande strukturer:
  - » Gymnasiegemensamma ämnen
  - » Programgemensamma ämnen
  - » Inriktningar
  - » Programfördjupningar
  - » Examensarbete
- 5 introduktionsprogram för elever som inte är behöriga till ett nationellt program.
- Särskilda utbildningar som avviker från den nationella programstrukturen.

Gymnasiesärskolan har yrkesinriktade nationella program, individuella program och särskilda utbildningar.

För att vara berättigad till yrkesprogram i gymnasieskolan nationella krävs lägst betyget godkänd i ämnena svenska, engelska och matematik samt ytterligare fem ämnen i grundskolans årskurs 9. För att vara berättigad att delta i högskoleförberedande program krävs lägst betyget godkänd i ämnena svenska, engelska och matematik samt ytterligare nio ämnen i grundskolans årskurs 9.

Andelen ungdomar som inte är behöriga att söka till gymnasieskolans nationella program

Uppgifter från skolverkets databas SIRIS visar följande data beträffande behörighet till gymnasieskolan för elever i Eslöv läsåret 2014/2015:

- Totalt fanns 307 elever i årskurs 9.
- 16,3 procent av eleverna var inte behöriga att söka till ett nationellt program (men erbjuds då introduktionsprogram).
- 83,7 procent var behöriga att söka till ett yrkesprogram.
- 82,7 procent var behöriga att söka till ett estetiskt program.
- 81,1 procent var behöriga att söka till ekonomi-, humanistiska och samhällsvetenskapliga program.
- 81,1 procent var behöriga att söka till naturvetenskapligt och tekniskt program.

Siffrorna för behörighet är genomgående lägre än medeltalet för jämförbara kommuner. Andelen ej behöriga utgörs av 50 elever.

En särredovisning av siffrorna för flickor (160 elever) respektive pojkar (147 elever) visar att andelen som inte uppnått behörighet till gymnasieskolans program är högre för flickorna, 18,8 procent (30 elever) och lägre för pojkarna, 13,6 procent (20 elever). Det är således en skillnad på 5,2 procent mellan könen.

Andelen ungdomar som inte fullföljer sin utbildning inom 3 år

Alla nationella gymnasieprogram är treåriga och omfattar 2 500 poäng. Det innebär att en elev normalt sett ska ha fått avgångsbetyg efter tre år. För att få en examen krävs att eleven uppnått godkända betyg i minst 2 250 poäng och inom ramen för dessa 2 500 poäng ha godkända betyg i svenska, engelska och matematik samt gymnasiearbetet. Uppfyller inte eleven kraven efter tre års studier utfärdas ett studiebevis.

Data för läsåret 2011/2012 (ovan bestämmelser är kopplade till läroplanen Gy 11) visar att:

- Sammanlagt 318 elever påbörjade gymnasieskolan det läsåret. 251 elever gick på nationella program, (varav 145 på yrkesprogram och 106 på högskoleförberedande program). Övriga 67 gick introduktionsprogram, varav 29 elever inom språkintröduktion.
- Tre år senare hade 51,6 procent av samtliga elever erhållit en examen och 4,7 procent ett studiebevis. 43,7 procent hade således inte fullföljt sina gymnasiestudier inom förväntade 3 år.
- Skillnaderna mellan de olika programmen är dock betydande. Av elever som gått yrkesprogram erhöill 60,7 procent en examen och 8,3 procent ett examensbevis. Elever i högskoleförberedande program fick i högre utsträckning examen inom tre år, 70,8 procent.

De 67 elever som gick introduktionsprogram erhåller varken examen eller studiebevis.

Samverkansparterna i Eslöv delar Duas uttryckta uppfattning att unga som inte påbörjar gymnasiet, hoppar av eller inte fullföljer gymnasieutbildningen löper stor risk för återkommande arbetslöshet. Denna del av målgruppen återfinns såväl i åldersintervallet 16-19 år som i åldersintervallet 20-24 år. Av denna anledning redovisas gruppen utan fullgjord gymnasieutbildning som är registrerade hos Arbetsförmedlingen i det följande.

Gruppen 20-24 år utan gymnasieutbildning och möjligheterna till studier på Komvux

Av statistik från Arbetsförmedlingen framgår det att:

- Sammanlagt 127 ungdomar mellan 20-24 år som saknade gymnasieutbildning i september månad 2015 var inskrivna som arbetssökande på Arbetsförmedlingen. Dessa utgjorde 35 procent av samtliga arbetssökande i detta åldersintervall.
- Av de sökande som saknar gymnasiekompetens utgjorde kvinnor 33,9 procent och män således 66,1 procent.

Från hösten det år man är 20 år kan man under vissa omständigheter söka in på Komvux. I skollagen sägs beträffande kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (20 kap. 16 §) att *"Varje kommun ska erbjuda utbildning på gymnasial nivå. Hemkommunen ansvarar för att de som enligt 19 § har rätt att delta i en utbildning och önskar delta i den, också får det"*.

I 19 § sägs att *"En vuxen som är behörig att delta i utbildning på gymnasial nivå enligt 20 § och som har en examen från ett yrkesprogram i gymnasieskolan enligt 16 kap. 27 § men inte uppnått grundläggande behörighet till högskolestudier har rätt att delta i utbildning på gymnasial nivå i syfte att uppnå en sådan behörighet."*

I 16 § andra stycket sägs att *"Kommunerna ska sträva efter att därutöver erbjuda utbildning som svarar mot efterfrågan och behov."*

Av intervju med rektor för Komvux framgår att utbudet av kommunal vuxenutbildning inte är tillräckligt. Kommunen erbjuder platser enligt 19 § och 20 § ovan men inte efter det som framgår av 16 § andra stycket. Det finns dessutom en kö på cirka 150 personer till befintliga utbildningar.

De nya arbetsmarknadsprogrammen utbildningskontrakt och traineejobb innebär finansiering genom statsbidrag vilket skulle möjliggöra anordnande av fler utbildningsplatser för de ungdomar som är mellan 20 och 24 år och är berättigade till insatserna i fråga. Det krävs dock förberedelser i form av kartläggning av behoven samt anskaffning av personal, lokaler och andra nödvändiga resurser.

Unga som varken arbetar eller studerar

I den här gruppen inräknas:

- Inskrivna hos Arbetsförmedlingen oavsett utbildningsnivå (ej deltidssökande eller ombytessökande).
- Unga i kommunen med ekonomiskt bistånd.
- Unga inom kommunens aktivitetsansvar.
- Unga som inte har kontakt med någon myndighet (hemmasittare/unga utanför).

Statistik från Arbetsförmedlingen

Av statistik från Arbetsförmedlingen för september månad 2015 framgår att:

- Vid utgången av september månad 2015 fanns sammanlagt 487 kvarstående arbetssökande i åldersintervallet 16-24 år på Arbetsförmedlingen i Eslöv.
- Av dessa var 162 personer öppet arbetslösa (33,3 procent) medan 192 personer hade insatser (39,4 procent) - 158 sökande deltog i program med aktivitetsstöd och 34 ungdomar hade ett arbete med stöd.
- 73 ungdomar hade ett arbete utan stöd (15 procent). Av dessa var 52 ungdomar under-sysselsatta (71,2 procent) eller hade en tillfällig anställning.
- Av det totala antalet inskrivna sökande mellan 16 och 24 år så utgör åldersgruppen 16-19 år 125 personer (25,7 procent) och åldersintervallet 20-24 år 362 personer (74,3 procent).
- Av de sökande i åldersintervallet 16-19 år, 125 personer, saknade 63 personer gymnasiekompetens (50,4 procent). Av de sökande i åldersintervallet 20-24 år, 362 personer, saknade 127 personer gymnasiekompetens (35 procent).
- 320 ungdomar mellan 16 och 24 år var således inskrivna hos Arbetsförmedlingen i Eslöv vid mättdpunkten antingen som öppet arbetssökande (162 ungdomar) eller som sökande i program med aktivitetsstöd (158 ungdomar).
- De öppet arbetslösa utgjordes av 74 kvinnor (45,7 procent) och 88 män (54,3 procent).
- Sökande i program med aktivitetsstöd utgjordes av 60 kvinnor (38 procent) och 98 män (62 procent).
- Av sammanlagt 134 kvinnliga arbetssökande så var 55,2 procent öppet arbetslösa och 44,8 procent i program med aktivitetsstöd.
- Av sammanlagt 186 manliga arbetssökande var 47,3 procent öppet arbetslösa och 52,7 procent i program med aktivitetsstöd.
- I hela gruppen på 320 sökande, öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd, hade 117 sökande (36,6 procent) inte avslutat sin gymnasieutbildning. Gruppen utan gymnasieexamen utgjordes av 48 kvinnor (41 procent) och 69 män (59 procent).

- I hela gruppen på 320 sökande, öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd, var 229 ungdomar födda i Sverige (71,6 procent) och 91 ungdomar utrikes födda (28,4 procent).
- Åldersmässigt är gruppen uppdelad på följande sätt:
  - » Av de totalt 320 inskrivna ungdomarna (öppet arbetslösa samt i åtgärd med aktivitetsstöd) mellan 16 och 24 år är 20 personer 16-17 år gamla (6,3 procent).
  - » Av de totalt 320 inskrivna ungdomarna (öppet arbetslösa samt i åtgärd med aktivitetsstöd) mellan 16 och 24 år är 56 personer 18-19 år gamla (17,5 procent).
  - » Av de totalt 320 inskrivna ungdomarna (öppet arbetslösa samt i åtgärd med aktivitetsstöd) mellan 16 och 24 år är 244 personer 20-24 år gamla (76,3 procent).

Unga i kommunen med ekonomiskt bistånd

Av statistik från förvaltningen Arbete och Försörjning framgår att 134 personer under 25 år i september månad 2015 uppbar ekonomiskt bistånd. Av dessa var 21 personer 16-19 år och 113 personer mellan 20 och 24 år. Gruppen utgjordes av 55 kvinnor och 79 män.

Under 2014 uppbar:

- 5 kvinnor mellan 16 och 19 år försörjningsstöd.
- 8 män mellan 16 och 19 år försörjningsstöd.
- 87 kvinnor mellan 20 och 24 år försörjningsstöd.
- 131 män mellan 20 och 24 år försörjningsstöd.
- Sammanlagt 231 personer mellan 16 och 24 år försörjningsstöd.

Orsakerna bakom behoven av försörjningsstöd är delvis olika för män respektive kvinnor.

För kvinnor såg det ut på följande sätt.

- 60 procent hade försörjningsstöd på grund av arbetslöshet.
- 20 procent hade försörjningsstöd i huvudsak på grund av psykisk ohälsa.
- 10 procent hade försörjningsstöd i huvudsak på grund av sociala skäl.
- 10 procent hade försörjningsstöd av andra skäl.

För männen såg det ut så här:

- 70 procent hade försörjningsstöd på grund av arbetslöshet.
- 10 procent hade försörjningsstöd i huvudsak på grund av psykisk ohälsa.
- 10 procent hade försörjningsstöd i huvudsak på grund av sociala skäl.
- 10 procent hade försörjningsstöd av andra skäl.

Individer i kommunens aktivitetsansvar

Av redovisning rörande det kommunala aktivitetsansvaret för perioden 2015-01-01 – 2015-06-30 framgår följande:

- 325 ungdomar har varit aktuella för det kommunala aktivitetsansvaret under vårterminen 2015.
- Av dessa hade 32 ungdomar en anställning, 45 ungdomar en annan sysselsättning och 8 ungdomar var föremål för åtgärd.
- 180 ungdomar studerade på grundskola (15), introduktionsprogram (150) eller var i andra studier (15).
- Återstående 60 ungdomar hade antingen ingen sysselsättning (24 ungdomar) eller en okänd sysselsättning (36 ungdomar).

Sammanlagt 27 ungdomar har varit föremål för olika aktiviteter inom det kommunala aktivitetsansvaret enligt redovisningen. Av intervju framgår att det handlat om vägledande och coachande samtal samt praktikplatser.

Unga som varken arbetar eller studerar enligt statistik från Statistiska Centralbyrån (SCB)

Unga som varken arbetar eller studerar förkortas UVAS. Måttet är baserat på registerdata. Statistiken sammanställs hos SCB men kommer från flera olika myndigheter. Statistiken omfattar hela populationen.

Begreppet UVAS definieras som ungdomar mellan 16 och 24 år som under ett kalenderår inte:

- Haft inkomster över ett basbelopp (44 000 kronor år 2012).
- Haft studiemedel, varit utbildningsregistrerad eller studerat vid Sfi mer än 60 timmar.
- Inte arbetspendlat till Norge eller Danmark,

Enligt temagruppen Unga i arbetslivet fanns 2012 i Eslöv sammanlagt 283 unga mellan 16 och 24 år som innefattades i begreppet UVAS. I gruppen fanns 126 kvinnor (44,5 procent) och 157 män (55,5 procent).

Undersysselsatta unga

I september månad 2015 fanns hos Arbetsförmedlingen 52 unga mellan 16 och 24 år registrerade med tim-, deltid eller tillfällig anställning.

Hos kommunen är ett okänt antal ungdomar mellan 16 och 24 år anställda på timmar eller deltid. Arbete pågår för att ta fram dessa uppgifter inför ansökan.

Sammanfattande bild av ovan angivna volymer

Nedan redovisad tabell ger en samlad bild av ovan angivna volymer.

	16-19	20-24	16-24
Kommunala aktivitetsansvaret (KAA)	325		
KAA - saknar/ okänd aktivitet	60		
Försörjningsstöd	21	113	134
Arbetsförmedlingen totalt	125	362	487
Arbetsförmedlingen öppet arbetslösa & arbetslösa i program	76	244	320
UVAS		283	

Kartläggningen visar att vissa ungdomar hamnar i utanförskap redan under grundskolans högstadium. Siffror för läsåret 2014/2015 visar att 16,3 procent av eleverna i årskurs 9 i Eslöv inte var behöriga att söka till gymnasieskolans nationella program. Dessa 50 ungdomar utgjordes av 30 flickor och 20 pojkar.

Allt fler ungdomar fullföljer inte gymnasiet. Det framgår av kartläggningen att 43,7 procent av de elever som påbörjade sin gymnasieutbildning 2011/2012 vid uppföljning 3 år senare ännu inte hade fullföljt sin utbildning. Sammanlagt 325 ungdomar omfattades under första halvåret 2015 av den kartläggning som kommunen gör inom ramen för det kommunala aktivitetsansvaret. Av kartläggningen i fråga framgår dels att huvuddelen av ungdomarna arbetade eller studerade men 60 ungdomar saknade sysselsättning eller hade en sysselsättning som var okänd. Gruppen som

studerade inom ramen för olika introduktionsprogram var mycket stor, 150 ungdomar. Utrikes födda utgör cirka två tredjedelar av de elever som är i introduktionsprogram. I aktuell nationell undersökning har uppmärksamats att dessa ungdomar har stora svårigheter att komma in på ett nationellt program i gymnasieskolan och i hög utsträckning avbryter sina studier. Såväl ungdomarna utan känd sysselsättning som de ungdomar som går i introduktionsprogram kommer att ha svårigheter att komma i arbete.

Kartläggningen visar också att det i september månad 2015 fanns 487 registrerade arbetssökande på Arbetsförmedlingen i Eslöv. Av dessa saknade 190 (63 ungdomar mellan 16 och 19 år samt 127 ungdomar mellan 20 och 24 år) gymnasiekompetens. Det innebär att dessa utgjorde 39 procent av de sökande i åldersintervallet 16-24 år. Om man enbart ser till de ungdomar som var öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd (320 ungdomar) så hade 117 ungdomar (36,6 procent) inte avslutat sin gymnasieutbildning.

Målgruppens behov och förutsättningar

En del i kartläggningen har också utgjorts av att kvalitativt beskriva relevanta områden som rör målgruppens behov och förutsättningar i relation till utbildning och/eller arbete. En enkätundersökning genomförs (men är inte klar) för att få in synpunkter från ungdomarna själva.

Orsaker bakom avhopp från gymnasieskolan

Temagruppen Unga i arbetslivet har identifierat följande tio skäl som främsta avhopporsaker:

- Mobbning, socialt utanförskap
- Brist på pedagogiskt stöd i skolan
- Dåligt bemötande i skolan
- Bristfälligt pedagogiskt stöd i skolan efter långvarig frånvaro
- Behov av mer praktik och mindre teori
- Stökig skolmiljö
- Fel programval
- Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar
- Dåliga hemförhållanden

De intervjuer som genomförts under kartläggningsarbetet inför tecknande av den lokala överenskommelsen har bekräftat denna bild.

Behoven i målgruppen är heterogena

Det framgår också av genomförda intervjuer att det som är gemensamt för nästan alla som hamnar i utanförskap är att symptomen funnits under lång tid. Ofta reagerar de organisationer som möter ungdomar i utanförskap reaktivt istället för proaktivt. En viktig faktor i detta som påtalats av flertalet intervjuade är att ungdomarnas behov inte klarläggs på ett tillräckligt grundläggande sätt och att inte tillräckligt verksamma insatser sätts in i ett tidigt skede. Detta mönster är det viktigt att bryta. Förebyggande insatser är både nödvändiga och lönsamma. Det är också viktigt, enligt de intervjuade, att se individens behov i ett helhetsperspektiv. Detta sker dock alltför sällan då de samhälleliga stödverksamheterna är organiserade i stuprör och är inriktade på att genomföra avgränsade insatser inom en avgränsad budget. Flertalet intervjuade konstaterar att det inte fungerar att lösa komplexa problem utan samordning.

Av kartläggningsmaterialet framgår att ungdomarna i målgruppen 16-24 år har mycket heterogena behov:

- Som framgår saknar mer än en tredjedel av de sökande på Arbetsförmedlingen gymnasial utbildning vilket försvårar etableringsmöjligheterna då den del av arbetsmarknaden där förgymnasial utbildning är konkurrenskraftig ständigt krymper.
- Många ungdomar, även de som har fullföljt gymnasiet, känner inte till hur arbetsmarknaden fungerar och/eller har ingen som helst/mycket begränsad arbetslivserfarenhet.
- Det finns också en bristande kunskap om möjligheter till utbildning och finansiering av studier.
- Många ungdomar har inga uttalade mål för framtiden och vet inte vad de vill göra av sin framtid.
- Det är generellt svårt att komma in på en arbetsmarknad med ett stort utbud av arbetskraft, särskilt som man som ungdom ofta saknar nätverk mot arbetslivet.
- Ovanstående leder till att en del ungdomar saknar framtidstro, drivkraft och självförtroende.

Framträdande orsaker bakom ungdomsarbetslöshet

Rapporten *"Ungdomsarbetslöshet – Mått, orsaker och politik"*, (Oscarsson 2013), framhåller 5 generella riskfaktorer för ungdomars arbetslöshet:

- Låg utbildningsnivå på såväl individ- som familjenivå
- Funktionshinder
- Invandrarbakgrund
- Bosatt i glesbygd och småstäder
- Låg hushållsinkomst

Unga män är en grupp som generellt har högre risk för arbetslöshet (vilket också framgår av statistiken). Rapportförfattaren betraktar personer i åldersintervallet 16-34 år som tillhörande kategorin ungdomar. I detta åldersintervall har ungdomar i åldern 16-19 år högst risk för arbetslöshet. Många ungdomar varvar perioder av tidsbegränsade anställningar med kortare perioder av arbetslöshet. De som fortfarande studerar tar i högre utsträckning än tidigare extrajobb. Oscarsson visar i sin rapport att för ungdomar som inte har slutbetyg från gymnasiet är sannolikheten för försörjning genom försörjningsstöd 6 gånger högre än för de som har slutbetyg.

Forskarna Hensvik & Nordström Skans visar i rapporten *"Kontakter och ungdomars arbetsmarknadsinträde"* (Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering 2013:20) att 40 procent av alla anställningar i Sverige erhålls genom kontakter. Många ungdomar, särskilt långtidsarbetslösa, saknar sådana kontakter.

Även forskaren Peter Håkansson framhåller att kontakter och nätverk har stor betydelse för möjligheterna att skaffa ett arbete. I rapporten *"Ungdomsarbetslösheten – om övergångsregimer, institutionell förändring och socialt kapital"* (2011) presenterar han en modell som utgår från att arbetslösheten påverkas av individens tillgång på socialt kapital, utbildning samt ålder. Håkansson visar i sin forskning att tillgången till socialt kapital i form av nätverk minskar risken för arbetslöshet och att föreningsaktiva ungdomar i mindre utsträckning är arbetslösa i jämförelse med icke föreningsaktiva. Om en arbetssökande har ett socialt kapital i form av relevanta nätverkskontakter eller om arbetsgivaren själv känner den arbetssökande så uppfattar arbetsgivaren att risken med anställningen minskar genom den tillit som genereras av det sociala kapitalet.

Drivkraft och motivation en viktig förutsättning i arbetet

I kartläggningen har många aktörer fört fram vikten av att arbeta konstruktivt med att stimulera ungdomarnas drivkraft och motivation för att nå framgång.

Daniel H Pink har sammanställt information om motivationsteorier från en rad forskare som är av stor betydelse att beakta i utformningen av insatser för den nu aktuella målgruppen.

Det grundläggande tänkandet utgår från två typer av personlighetstyper:

- Typ X. Denna typ av personer drivs av yttre motivationsfaktorer snarare än inre och bryr sig mindre om den inre tillfredsställelsen i en aktivitet och mer om de yttre belöningar som denna aktivitet leder till.
- Typ I. Denna typ av personer drivs mer av inre önskemål mer än av yttre och är mindre inriktade på de yttre belöningar som arbetet kan leda till och mer på den inre tillfredsställelsen i själva arbetet.

Alla människor har en blandning av dessa personlighetstyper i sig men en typ är oftast dominerande. En människa är inte av en händelse en viss personlighetstyp utan man formas till att bli en viss typ av personlighet.

Daniel H Pink skriver följande:

”Dessa beteendemönster är inga orubbliga personlighetsdrag. De är benägenheter som växer fram ur omständigheter, erfarenheter och sammanhang. Eftersom Typ I-beteende delvis uppstår ur universella mänskliga behov har det inget att göra med ålder, kön eller nationalitet. Forskningen visar att när människor väl lärt sig grundläggande sedvänjor och attityder – och kan utöva dem i en stödjande miljö – innebär det ett enormt uppsving för deras slutresultat. Varenda Typ X kan bli Typ I.”

Författaren menar att typ I är den personlighetstyp som behöver genereras för att möta kravet i det nya arbetslivet. Detta utifrån flera faktorer så som att:

- Typ I alltid presterar bättre i längden. Författaren menar att en person som drivs av yttre belöningar kan prestera ett gott resultat på kort tid men att intensiteten i arbetet snabbt trappas ner. Författaren menar att *”bevisen pekar tydligt på att de mest framgångsrika personerna ofta inte strävar efter det som vanligen betraktas som framgång. De arbetar sig hårt och idogt genom alla svårigheter tack vare en inre önskan att kontrollera sitt eget liv, lära mer om världen och åstadkomma något bestående.”*
- Typ I är en förnybar energikälla. Författaren liknar typ X vid användningen av kol som energikälla – den är billig, enkel och effektiv. Samtidigt blir effekterna långsiktigt problematiska utifrån miljöpåverkan. Samma resonemang kan föras gällande arbetskraft av typ X som drivs av yttre faktorer. Denna typ presterar goda resultat på kort sikt men medför ofta problem på längre sikt. Typ I däremot liknar författaren vid grön energi som producerar mindre explosiva resultat med kan nyttjas under en mycket längre tid med en betydligt större säkerhet. Då typ I drivs av inre faktorer krävs det endast små insatser i omgivningen för att hålla drivkraften vid liv.
- Att typ I främjar bättre fysisk och psykisk hälsa. Enligt flera genomförda studier har människor som drivs av inre motivation en bättre självkänsla, bättre relationer till andra och ett större allmänt välbefinnande än de som drivs av yttre faktorer.

Utifrån denna information är det av vikt att den personal som möter ungdomarna arbetar aktivt med att stimulera en typ Y-personlighet. Detta gör vi enligt Pink genom att beakta följande:

- Självstyre – alla människor vill vara autonoma och känsla av självstyre stimulerar inre motivation. Det viktiga är att individen känner att denne styr över sin uppgift, sin tid, sitt arbetssätt och sitt team.
- Mästerskap – alla människor vill bli bättre på det som är viktigt för en. För att stimulera inre motivation behöver man stimulera flow. Detta uppkommer när vi utmanas på ett sätt som gör att vi känner att utmaningen är hanterbar utifrån den kapacitet man har sedan innan. Ibland behöver individen hjälp att se sin kapacitet för att se att uppgiften är möjlig att klara av. Det är viktigt att utmana – detta ger mästerskap.
- Meningsfullhet – alla människor vill vara del av någonting större än sig själv. Det är därför viktigt att se meningen med de uppgifter man ska göra. Detta kan man beakta genom att hela tiden ha med sig frågan varför.

Beslutsfattande och delaktighet

Ytterligare en viktig del av att stimulera inre motivation är att jobba med vägledning och beslutsfattande på ett aktivt sätt.

Vad gäller beslutsfattande är detta en avgörande process. Det finns tre olika typer av beslutsfattande/beslutsfattare:

- Instinktiva beslutsfattare
- Emotionella beslutsfattare
- Rationella beslutsfattare

Vad gäller instinktiva beslutsfattare förlitar sig denna typ av beslutsfattare enligt Tornell mycket på magkänslan, hur det känns i kroppen, när de ska fatta ett beslut. Gemensamt för denna typ av beslutsfattare är att de önskar kontroll över situationer och vill inte låta sig påverkas av andra. För att inte låta sig påverkas av andra har instinktiva beslutsfattare tre strategier att använda sig av; att se till att man blir en bestämmande aktör i en grupp, att dra sig tillbaka och därmed inte låta sig påverkas och att snabbt skaffa sig en bestämd uppfattning om vad som är rätt och fel och sprida denna upp- fattning i gruppen. Instinktiva beslutsfattare fattar vidare ofta beslut genom att jämföra med tidigare fattade beslut.

Emotionella beslutsfattare fattar beslut genom att jämföra och värdera. Detta görs ofta genom att de ställer frågor till sig själva vilket val som ger dem mest eller hur beslutet kommer att påverka deras process. Emotionella beslutsfattare är enligt Tornell i sitt val även väldigt knutna av hur andra personer kommer att uppfatta deras beslut. Detta gör emotionella beslutsfattare känsliga för andras åsikter och bedömning och att de hittar stödet för sitt beslut utanför sig själva. Detta yttrar sig i olika strategier för att hantera beslutsfattande. En del fattar beslut för att nå en position där de är upp- skattade och behövda medan en annan del inom denna kategori strävar efter en position där de blir beundrade för sina prestationer och fattar därför beslut utifrån detta.

Rationella beslutsfattare strävar efter att fatta beslut på rationella grunder och bygger därför beslut utifrån intellektuella och kunskapsknutna grunder. Den underliggande drivkraften i att vilja fatta beslut utifrån fakta är att denna typ av beslutsfattare har ett stort behov av att känna trygghet. Det finns tre strategier som denna typ av beslutsfattare använder för att nå känslan av ett tryggt val i fakta; att samla så mycket information som möjligt och bygga strukturer i huvudet som kan ligga till grund för ett beslut, att räkna ut tänkbara scenarion och fatta beslut med eventuella risker i beaktande samt att planera framåt genom att se vilka möjligheter som ryms inom ett eventuellt beslut.

För att stimulera en inre drivkraft som också är hållbar är det av vikt att skapa ett arbetssätt som bygger på att ungdomen kan fatta ett rationellt och välgrundat beslut. Detta stimulerar nämligen även ett aktivt ägarskap hos individen över sitt beslut och sin planering.

Det finns ett antal etablerade metoder som stimulerar ägarskap hos den enskilda individen. Arbetsmarknadscoachning är en av dessa metoder/verktyg. Det förhållningssätt som arbetsmarknadscoachning bygger på är väldigt närliggande de motivationsteorier som presenterades ovan. Essensen i arbetsmarknadscoachningen är att individen ska äga sin egen planering och process. Något som inte är fallet i de flesta verksamheter som möter grupper i utanförskap. För att ta reda på om man jobbar på ett sätt som stimulerar ägarskap hos individen kan man ställa sig ett antal enklare frågor:

- Vem tar initiativ till träffar?
- Vem har en agenda för mötet?
- Vem driver samtalet i mötet?
- Vem har uppgifter med sig från mötet?

Om svaren på dessa frågor inte är individen arbetar man med en samtalsmetod som stimulerar ett begränsat ägande hos individen.

Attityd

Ytterligare en viktig aspekt att beakta är begreppet attityd. Ungdomsstyrelsen genomför med jämna mellanrum attitydundersökningar som publiceras i en skrift. Den senaste publikationen av detta slag publicerades 2013 och har titeln *Unga med attityd*. I denna publikation redovisas en rad trender som är relevanta i relation till uppbyggnaden av verksamhet om ska möta ungdomsgruppen.

Vad gäller studier konstateras det i publikationen att dagens ungdomsgeneration är mer välutbildade än samtliga tidigare generationer. De ungdomar som har deltagit i attitydundersökningen uppger att incitamenten till att studera främst handlar om möjligheterna till att få ett bra jobb, möjligheten att ägna sig åt sitt intresse samt möjligheten att utvecklas. Bland de ungdomar som deltog i undersökningen och som var långtidsarbetslösa (arbetslösa mer än sex månader) i högre utsträckning angav *För att slippa vara arbetslös* som incitament för att studera än övriga ungdomar. Detta speglar att majoriteten av ungdomarna väljer studier baserat på en inre drivkraft medan arbetslösa ungdomar i högre utsträckning drivs av yttre drivkraft. Detta är av stor betydelse för vilka resultat som kan förväntas presteras till följd av beslutet att studera.

Vad gäller arbete har Ungdomsstyrelsen i undersökningen ställt följande fråga: *"Hur viktiga är följande egenskaper i ett arbete för att du ska vara intresserad av det?"*. Högst andel av de svarande angav följande tre faktorer som viktiga:

- God arbetsmiljö
- Bra chef/ledning
- Trevliga arbetskamrater

I rapporten beskrivs flera relevanta trender utifrån att tydliggöra skillnader mellan den attitydundersökning som genomfördes 2007 och den som genomfördes 2013. En av dessa är följande:

”Bland de yngre har medelvärdet ökat något för fast anställning och för att arbetet är på hemorten. Ungas medelvärde har minskat för egenskaperna: man får möjlighet att kombinera arbete med hem och barn, man får möjlighet att förverkliga sina idéer, arbetet är självständigt, det är fria arbetstider samt att arbetet ger status.”

Det framgår vidare i Ungdomsstyrelsens rapport att unga som är arbetslösa ställer lägre krav på egenskaper i arbetet än de ungdomar som arbetar eller studerar:

”När vi jämför unga med olika typer av sysselsättning, studier och arbete samt de som är arbetslösa, är ett genomgående mönster att medelvärdena för unga arbetslösas svar är lägre för merparten av egenskaperna jämfört med för unga som arbetar eller studerar. För några egenskaper finns det inga skillnader mellan grupperna, men det finns ingen egenskap som arbetslösa unga värderar i högre grad än vad arbetande eller studerande unga gör.

Detta är ett mönster som vi känner igen från tidigare attitydundersökningar. Det finns alltså inget som bekräftar påståendet att unga arbetslösa har högre krav än tidigare, eller än andra grupper, på ett arbete (Lindgren, Lütthi & Fürth 2005, Pihl 2011). Tvärtom så är medelvärdena för egenskaperna: det finns goda möjligheter att kombinera arbetet med fritid, det är intressanta och omväxlande arbetsuppgifter, det finns goda möjligheter till utbildning och utveckling i arbetet, arbetet bidrar med något som är viktigt för andra, arbetet ger status och man får möjlighet att förverkliga sina idéer, mycket lägre för arbetslösa unga än för studerande och arbetande unga som inte arbetar skiljer sig åt.”

Den trend som redovisas i ovan redovisade citat är intressant att kombinera med andra trender som redovisas i publikationen. Framförallt följande trender:

- Åldersgruppen 16 till 29 år uppger i betydligt högre utsträckning att arbetslösa har rätt att säga nej till ett jobb de inte vill ha. I denna statistik är ungdomar utan arbete över-representerade i åsikten att arbetslösa ska ha rätt att tacka nej till jobb som de inte vill ha.
- Åldersgruppen 16 till 29 år uppger samtidigt att unga bör anstränga sig mer för att få ett arbete. Värt att notera är dock att de som uppger detta i mycket hög utsträckning är de ungdomar som arbetar och studerar. De i åldersgruppen som varken arbetar eller studerar håller i betydligt lägre utsträckning med om detta.
- Åldersgruppen 35 till 74 år uppger i betydligt högre utsträckning att det för alla ungdomar som är arbetslösa ska vara obligatoriskt att delta i jobbprojekt. Personer i åldersgruppen 16 till 29 år som varken arbetar eller studerar håller i lägst utsträckning med om att deltagande i jobbprojekt bör vara obligatoriskt för arbetslösa ungdomar.

Samtlig information ovan om attityd är av stor vikt att beakta i arbetet med ungdomsgruppen.

Det handlar inte bara om att vara utanför utbildning och arbete

De redovisade siffrorna från Temagruppen för unga i arbetslivet visar att det i Eslöv finns en grupp på cirka 300 ungdomar mellan 20 och 24 år som är utanför utbildning och arbete (2012 var siffran 283 ungdomar). Denna siffra kan jämföras med antalet ungdomar registrerade på Arbetsförmedlingen i september månad 2015 som var öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd som uppgick till sammanlagt 320 ungdomar.

Av genomförda intervjuer och av kartläggningmaterialet framgår att en betydande andel av de ungdomar som ingår i ovan redovisade grupper har problem utöver själva arbetslösheten. Särskilt framträdande problem är:

- Ekonomiska problem
- Bostadsproblem
- Missbruk
- Psykisk ohälsa
- Neuropsykiatriska funktionshinder
- Redovisad statistik från förvaltningen Arbete och Försörjning visar att 134 personer mellan 16 och 24 år under september månad 2015 uppbar försörjningsstöd.

Av intervjuer framgår att ovan angivna problem är framträdande. Förutom att ett inte obetydligt antal ungdomar saknar en egen bostad så beräknas ett femtontal av dessa ha försörjningsstöd i första hand på grund av sociala problem (missbruk framträdande) och ett tjugotal ha försörjningsstöd i första hand på grund av psykisk ohälsa. Den psykiska ohälsan har kopplingar till bland annat:

- Ängest
- Depression
- Olika diagnoser som ADHD, Aspergers syndrom med flera
- Beroendeproblematik
- Medberoende
- Familjehinder
- Låg självkänsla
- Isolering
- Kognitiva brister
- Stress

Av en undersökning från Ungdomsstyrelsen, *Unga med attityd 2007*, framgår att unga personer som är arbetslösa påverkas mer negativt av arbetslöshet i relation till upplevd hälsa än äldre.

I en studie om insatser för unga beställda av Nationella rådet för finansiell samordning utförd av Tranquist utvärdering 2014 visas att ungdomar är en tongivande grupp inom samordningsförbundens verksamhet. Framförallt gäller detta unga med psykisk, specifikt neuropsykiatrisk, funktionsnedsättning. *"Denna grupp befinner sig i ett gränsland genom att deras funktionsnedsättning gör att de har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Samtidigt har de en arbetsförmåga som gör att daglig verksamhet (LSS) inte är ett alternativ."*

Enligt Riksförbundet Attention är de vanligaste neuropsykiatriska funktionsnedsättningarna ADHD, Aspbergers syndrom, Tourettes syndrom och tvångssyndrom. Även relaterade tillstånd som till exempel dyslexi och språkstörningar kan ses som neuropsykiatriska.

Det framgår av intervjuerna att en del av målgruppen unga som inte är i utbildning eller arbete har neuropsykiatriska funktionshinder och att dessa i betydande utsträckning också är outredda. För närvarande drivs ett välfärdsprojekt inom ramen för Eslövs kommuns sociala investeringsfond för att uppmärksamma behoven i denna delmålgrupp specifikt samt att utveckla en arbetsmetod i samverkan.

Identifierade behovsgrupper

Samverkansparterna har i dialogen inför tecknande av lokal överenskommelse kring insatser för att minska ungdomsarbetslösheten i Eslöv utifrån kartläggningen uppfattat hela målgruppens behov som framgår av nedan figur.

Kartläggningen visar som påpekats att behoven i målgruppen är heterogena. Den samlade målgruppen som befinner sig utanför utbildning och arbete beräknas uppgå till cirka 300 personer. Dessutom finns en grupp undersysselsatta (alla uppgifter ännu inte kända) av vilka 52 personer mellan 16 och 24 år var registrerade hos Arbetsförmedlingen i september 2015.

Det finns en mindre grupp, cirka 5 procent, som är arbetssökande eller vill utbilda sig som egentligen saknar förutsättningar för detta. Enligt genomförda intervjuer med handläggare deltar dessa personer ofta i en rad insatser som inte ger önskat resultat. Så småningom visar det sig att personen i fråga behöver ett mer omfattande stöd och inte beräknas kunna stå till arbetsmarknadens förfogande under överskådlig

tid. Ett antal handläggare menar att mer omfattande utredningar och bedömningar behöver göras tidigt i utanförskapsprocessen för att undvika att dessa personer utsätts för icke realistiska krav.

Den andra gruppen i figuren utgörs av ungdomar som med relativt små hinder och utmaningar inom en tidsperiod på upp till 3 månader kan komma i utbildning och/eller arbete. Utöver generell service behöver dock gruppen ett inledande förstärkt coachande stöd samt vägledning för att komma i utbildning och/eller arbete. De behöver också ett handfast stöd för att komma i kontakt med arbetsgivare. I likhet med de flesta ungdomar saknar de ett eget nätverk mot arbetsmarknaden. Målgruppen utgörs av knappt hundralet ungdomar, cirka 30 procent av målgruppen.

Den tredje gruppen beräknas utgöras av hälften av ungdomarna i målgruppen. Dessa är i behov av ett samordnat och sammansatt stöd utifrån en helhetssyn på individen i enlighet med beskrivning i bilaga 3. Ungdomarna i fråga behöver stöd av ett team av professionella kompetenser under längre perioder än den andra delmålgruppen, cirka 4-8 månader.

Den fjärde gruppen består av de ungdomar som behöver omfattande förberedande insatser i enlighet med till exempel välfärdsprojektet ”*Teamövergripande samverkan*” samt Finsamprocessen ”*Oden*” (insatserna beskrivs i bilaga 2) för att kunna övergå till arbete och/eller utbildning. Gruppen beräknas bestå av cirka 15 procent av målgruppen.